

การพัฒนาการค้าชายแดนไทย – กัมพูชา ด้านศุลกากรช่องสะงำ

The Development of Thai-Cambodian Border Trade,

Chong Sa-Ngam Customs House

ณัฐพงศ์ ใจชื่อตรง¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของผู้ใช้บริการด้านศุลกากรช่องสะงำ 2) ศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้บริการด้านศุลกากรช่องสะงำ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยรูปแบบผสม กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพคือผู้ประกอบการที่ใช้บริการด้านศุลกากรช่องสะงำ จำนวน 15 ราย โดยวิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง และกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณคือผู้ใช้บริการด้านศุลกากรช่องสะงำ จำนวน 400 คน โดยใช้วิธีกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางของ Krejcie and Morgan

ผลการศึกษาพบว่า

1. ปัญหาและอุปสรรคการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านศุลกากรช่องสะงำ สามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเด็น คือ 1) การบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งเกิดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ในลักษณะของการเรียกรับเงินหรือผลประโยชน์ รวมถึงไม่มีกฎหมายและเงื่อนไขในการป้องกันการเอาเปรียบ 2) การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ขาดเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่มีความเชี่ยวชาญ ทางด้านภาษาที่หลากหลายเช่น ภาษากัมพูชา และภาษาอังกฤษ 3) การประสานงาน

¹ อาจารย์ สาขาวิชาบริหารธุรกิจระหว่างประเทศ คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
a.nathaphong@gmail.com

ระหว่างไทย-กัมพูชา เกิดปัญหาความไม่มั่นคงทางการเมืองของกัมพูชา โดยเฉพาะเรื่องระเบียบพิธีทางศุลกากร

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ที่เดินทางไปยังด่านศุลกากรช่องสะง่า พบว่าภาพรวมของผู้ใช้บริการด่านศุลกากรช่องสะง่ามีความคิดเห็นในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีความคิดเห็นด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสูงสุด รองลงมาคือด้านความปลอดภัย ด้านประชาสัมพันธ์ และคมนาคมและการสัญจร ตามลำดับ

คำสำคัญ: การพัฒนาตลาดการค้าชายแดน การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา
ด่านศุลกากรช่องสะง่า

Abstract

The objectives of this study were: 1) study the problems and obstacles of the customer of Chong Sa-Ngam Customs House. 2) to study the opinions of the customer of Chong Sa-Ngam Customs House. The study was a mixed method research. The qualitative sample were 15 entrepreneurs who use the service of Chong Sa-Ngam Customs House, which use purposive sampling method. The quantitative sample were 400 customer of Chong Sa-Ngam Customs House, which determined based on Krejcie and Morgan's table. The result found that:

1. Problems and Obstacles of Thai-Cambodian Border Trade, Chong Sa-Ngam Customs House can be classified into 3 areas as

follows: 1) Law Enforcement: found the problem of corrupt corruption by calling for money or benefits, there are no laws and conditions to prevent exploitation. 2) Staff Performance: Lack of specialized staff in Cambodian and English language. 3) Thailand-Cambodia Coordination: The problem of political instability in Cambodia, especially in customs regulations.

2. The results of the analysis of people who travel Chong Sa- Ngam Customs House, found that: customer has high level of feedback, which can be sorted from highest level as facilities, security, Public Relations, and transportation respectively.

Keywords: Border Trade Development, Thai-Cambodian Border Trade, Chong Sa- Ngam Customs House

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีแนวอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยรอบ 4 ประเทศ คือ เมียนมาร์ (2,387 กิโลเมตร) ลาว (1,810 กิโลเมตร) กัมพูชา (798 กิโลเมตร) และมาเลเซีย (647 กิโลเมตร) รวมมีแนวเขตแดนทางบกและทางน้ำโดยรอบยาวประมาณ 5,642 กิโลเมตร (ปัญญา วิมลเศรษฐ, 2556) ทำให้เกิดช่องทางการค้าระหว่างประเทศขึ้นเป็นจำนวนมากทั้งเป็นช่องทางการค้าที่ถูกต้องตามกฎหมาย ได้แก่ จุดผ่านแดนถาวร จุดผ่อนปรนการค้า และช่องทางการค้าที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ได้แก่ จุดผ่านแดนลำลอง ตามสภาพภูมิประเทศหรือช่องทางตามธรรมชาติอื่น ๆ ที่ประชาชนของ ทั้ง

สองประเทศสามารถเดินทางเข้า-ออก และไปมาหาสู่กันได้ โดยการค้าชายแดนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยในตลาดประเทศเพื่อนบ้านเนื่องจากประเทศไทยมีความได้เปรียบด้านภูมิศาสตร์ที่เชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้านทำให้มีต้นทุน ค่าขนส่งต่าง ๆ และยังเป็นแหล่งระบายสินค้าที่ล้นตลาดของไทย ตลอดจนยังเป็นช่องทางในการหาวัตถุดิบที่มีราคาถูกเพื่อป้อนเข้าสู่โรงงานผลิตสินค้าภายในประเทศ (มธุรสสมัยกุล, 2557)

การค้าชายแดนไทย-กัมพูชาในปัจจุบันมีมูลค่าส่งออกและนำเข้าถือว่ามียุคค่าสูงเนื่องจากไทยกับกัมพูชามีหลายเส้นทางที่เชื่อมต่อกัน มีการพัฒนาระบบการคมนาคมขนส่งทางบกหรือโลจิสติกส์ในเส้นทางสายหลักทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วของการขนส่งสินค้าตามเส้นทางรถยนต์ รวมทั้งการอำนวยความสะดวกด้านพิธีการศุลกากรด้วยระบบ E-Customs ซึ่งประเทศไทยมีจังหวัดชายแดนที่ติดต่อกับกัมพูชา 7 จังหวัด ได้แก่ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ สุรินทร์ สระแก้ว จันทบุรี และตราด มีทิวเขาพนมดงรักและทิวเขาบรรทัด เป็นเส้นกั้นพรมแดนทางบก มีระยะทางยาวรวมกันประมาณ 798 กิโลเมตร มีด่านศุลกากร 4 ด่าน จุดผ่านแดนถาวร 6 จุด และจุดผ่อนปรนการค้า 9 จุด โดยปริมาณการค้าชายแดนไทย-กัมพูชาที่ผ่านพิธีการศุลกากรในปี 2558 มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 121,098.01 ล้านบาท จำแนกเป็นการนำเข้า 19,676.30 ล้านบาท และการส่งออก 101,421.71 ล้านบาท ซึ่งถือว่าประเทศไทยได้ดุลการค้าทั้งสิ้น 81,745.41 ล้านบาท (กรมการค้าต่างประเทศ, 2561) โดยสินค้าส่งออกส่วนใหญ่คือสินค้าประเภทเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ รถจักรยานยนต์ และรถยนต์ รวมถึงส่วนประกอบ ส่วนสินค้านำเข้าส่วนใหญ่

คือ ผักและของปรุงแต่งจากผัก ลวดและสายเคเบิลที่หุ้มฉนวน และอะลูมิเนียม และผลิตภัณฑ์

ด้านศุลกากรช่องส่งจำเป็นด้านที่มีขนาดเล็กตั้งอยู่ในจังหวัดศรีสะเกษ สามารถช่วยอำนวยความสะดวกในการขนส่งค้าผ่านแดน และลดความแออัด และการดำเนินการที่ล่าช้าของด่านช่องจอมจังหวัดสุรินทร์ที่เป็นด่านผ่านแดนขนาดใหญ่และมีผู้ใช้บริการเป็นจำนวนมาก (มนิรัตน์ การรักษ์, 2558) ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านศุลกากรช่องส่ง จำของจังหวัดศรีสะเกษ (กรุงเทพมหานคร, 2561) ที่ดำเนินการจัดตั้งด้านศุลกากรในด้านศุลกากรช่องส่งเพื่อให้ด่านมีความพร้อมในการให้บริการผู้ใช้บริการอย่างครบวงจรมากยิ่งขึ้น แต่ถึงแม้ปัจจุบันจังหวัดศรีสะเกษจะมีนโยบายการพัฒนายกระดับด้านศุลกากรช่องส่งให้มีความสำคัญและเป็นทางเลือกของผู้ใช้บริการในการขนส่งค้าผ่านแดน แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร โดยในปี 2560 มีมูลค่าการค้าประมาณ 614.02 ล้านบาท (กรมการค้าต่างประเทศ, 2561) คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 1 ของยอดรวมการค้าทั้งหมดในปี ซึ่งด้านศุลกากรช่องส่งยังไม่มีควมศีกคักเท่าที่ควร หรือผู้ประกอบการยังไม่เลือกใช้บริการจากด้านศุลกากรช่องส่งมากนัก

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจการพัฒนาช่องส่งให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัดศรีสะเกษ “เมืองใหม่ช่องส่ง จำ” โดยการยกระดับให้ด้านศุลกากรช่องส่งให้เป็นจุดผ่านแดนที่ให้บริการผู้ประกอบการอย่างครบวงจร และรวดเร็ว และพัฒนาเป็นแหล่งตลาดค้าขายที่มีความสำคัญต่อชุมชนและผู้ประกอบการ โดยอยู่บนพื้นฐานการเกื้อกูลผลประโยชน์ร่วมกันของทั้งสองประเทศ โดยศึกษาปัญหาและอุปสรรคของผู้ใช้บริการด้านศุลกากรช่องส่งและความคิดเห็นของผู้ใช้บริการด้านศุลกากร

ช่องสง่า เพื่อให้รับทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการให้บริการในปัจจุบัน ซึ่งจะสามารถนำไปพัฒนาและปรับปรุงศักยภาพของด่านศุลกากรช่องสง่าให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ที่กำหนด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของผู้ใช้บริการด่านศุลกากรช่องสง่า
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้บริการด่านศุลกากรช่องสง่า

ขอบเขตการวิจัย

เชิงคุณภาพ

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ใช้บริการที่เดินทางมาด่านศุลกากรช่องสง่า จังหวัดศรีสะเกษที่บริโภคสินค้าและบริการที่ส่งออกจากประเทศไทย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ จำนวน 513,276 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดศรีสะเกษ, 2559)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจงจำนวน 15 คน จากผู้ประกอบการชาวไทยที่ใช้บริการด่านศุลกากรในการนำเข้าและส่งออกสินค้าจากประเทศไทยผ่านด่านช่องสง่า จังหวัดศรีสะเกษ ที่มีมูลค่าการนำเข้าส่งออกผ่านเขตแดนมากกว่า 5 แสนบาทต่อครั้ง

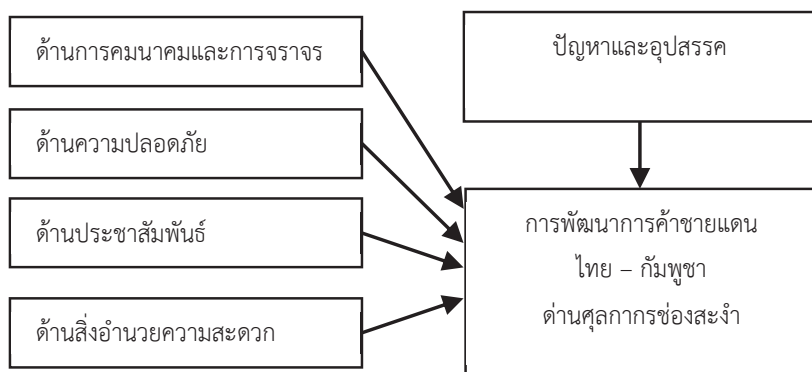
เชิงปริมาณ

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ใช้บริการที่เดินทางมาด่านศุลกากรช่องสง่า จังหวัดศรีสะเกษที่บริโภคสินค้าและบริการที่ส่งออกจากประเทศไทย

และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ จำนวน 513,276 คน (สำนักงานสถิติ จังหวัดศรีสะเกษ, 2559)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้ใช้บริการที่เดินทางมาด้าน ศุลกากรช่องสง่า จังหวัดศรีสะเกษที่บริโภคสินค้าและบริการที่ส่งออกจาก ประเทศไทยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางกำหนดขนาดกลุ่ม ตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) ที่ค่าความคลาดเคลื่อน .05 ได้ ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 400 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

พัฒนาจากมณีรัตน์ การรักษ์ (2558) โดยผู้วิจัยได้คำนึงถึงบริบทของด่าน ช่องสง่าซึ่งเป็นด่านที่มีขนาดเล็กและมีผู้ใช้น้อยแตกต่างจากด่านช่อง จอมซึ่งตั้งอยู่ไม่ห่างจากกันมากนัก จึงให้ความสำคัญในการค้นหาสาเหตุที่ ผู้ใช้บริการไม่เลือกใช้ด่านช่องสง่าในการค้าขายสินค้า จากปัจจัยการ

ให้บริการของด่าน ได้แก่ ด้านการคมนาคมและการจราจร ด้านความปลอดภัย ด้านประชาสัมพันธ์ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งปัจจัยปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลให้เกิดปัญหาในการให้บริการ

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) เกี่ยวกับด้านศุลกากรช่องสง่าในเรื่องของปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่มีการวางแผนจัดเตรียมชุดคำถามและวิธีการสัมภาษณ์อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนล่วงหน้า โดยข้อคำถามในการสัมภาษณ์มีโครงสร้างแบบหลวม (Loosely structure) เพื่อให้ผู้ตอบสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระอย่างไม่ออกนอกประเด็นที่สนใจภายใต้กรอบของคำถามที่กำหนดไว้ ซึ่งข้อคำถามจำแนกออกเป็น 1) ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานภายในด่าน ได้แก่ ขั้นตอนการให้บริการของด่าน ความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการ ความถูกต้องในการให้บริการ และปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงาน 2) ปัญหาที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ ปัญหาการใช้บริการของประชาชน รวมถึงนโยบายและกฎระเบียบข้อบังคับจากภาครัฐ

เชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับด้านศุลกากรช่องสง่า ที่ผ่านการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงจากผู้เชี่ยวชาญ โดยแบบสอบถามประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และภูมิลำเนา โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายปิด (Close End) หรือให้ผู้ตอบเลือกตอบตามตัวเลือก

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อด้านศุลกากรช่องสะงำ ได้แก่ ด้านการคมนาคมและการจราจร ด้านความปลอดภัย ด้านประชาสัมพันธ์ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (IOC: Index of item objective congruence) จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ได้ค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหาของชุดแบบสอบถาม เท่ากับ .956 โดยมีค่า IOC รายข้ออยู่ระหว่าง .8 -1.0 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่ต้องการศึกษา จำนวน 40 คน ซึ่งผู้วิจัยไม่นำมาเป็นประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อค้นหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .87 โดยมีค่าความเชื่อมั่นรายข้อดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรายข้อ

ด้าน	ข้อคำถาม	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item - Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ด้านการ คมนาคม และ การจราจร	1. เส้นทางทาง คมนาคมสู่ด่านมี ความสะดวก	114.150	86.028	.482	.882
	2. ป้ายจราจรเพื่อ บอกเส้นทางเข้าสู่ ด่านเข้าใจง่าย	114.025	86.640	.423	.883
	3. ช่องทางการเข้า- ออกสะดวก	114.250	86.449	.383	.884

ด้าน	ข้อคำถาม	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item - Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
	4. สถานที่จอดรถมี เพียงพอ	114.175	83.994	.551	.880
	5. จุดจอดรถ巴士และ รถสาธารณะ เพียงพอ	113.925	86.328	.399	.883
	6. อัตราการเก็บค่า จอดรถมีความ เหมาะสม	114.100	89.323	.116	.889
	7. มีป้ายจราจรเพื่อ บอกเส้นทาง ภายในด้าน	113.800	83.856	.589	.879
	8. ความกว้างของ ถนนภายในด้าน สะดวก	114.100	86.400	.405	.883
ด้านความ ปลอดภัย	1. เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ เดินตรวจตรามี จำนวนเพียงพอ	113.875	82.420	.681	.877
	2. ตำรวจท่องเที่ยว เพียงพอ	113.775	84.538	.541	.880
	3. ที่ตั้งของศูนย์ให้ ความช่วยเหลือ เห็นได้ชัดเจน	113.700	83.241	.618	.879

ด้าน	ข้อความ	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item - Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
	4. โครงสร้างอาคาร ร้านค้าภายใน ด้านแข็งแรง	113.825	85.328	.424	.883
	5. มีอุปกรณ์เครื่อง ดับเพลิง	113.925	86.071	.459	.882
	6. ที่ตั้งของ สถานพยาบาล ภายในด้านเห็นได้ ชัดเจน	113.725	86.922	.384	.884
	7. ระบบการจัดการ บุคคลเร่ร่อน	113.750	86.705	.392	.883
	8. ความปลอดภัยใน ชีวิตและทรัพย์สิน	114.000	83.231	.619	.879
ด้าน ประชา สัมพันธ์	1. เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ เดินตรวจตรามี จำนวนเพียงพอ	114.000	85.179	.488	.882
	2. เจ้าหน้าที่ที่มี ความสามารถ ทางด้านภาษา ต่างชาติ	113.925	89.815	.137	.887
	3. การสืบค้นเว็บไซต์ ของด้านเข้าถึงได้ ง่าย	113.875	87.343	.273	.886

ด้าน	ข้อคำถาม	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item - Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
	4. มีแผนที่เพื่อแสดง จุดต่าง ๆ ในด้าน	113.900	84.964	.576	.880
	5. มีการจัดทำแผ่น พับของด้าน	113.675	85.251	.462	.882
	6. มีการติดตั้งระบบ เสียงตามสายใน ด้าน	113.875	86.420	.489	.882
	7. มีผู้แสดงความ คิดเห็นจาก นักท่องเที่ยว	114.000	84.359	.492	.881
	8. มีลาน เอนกประสงค์ เพื่อการจัด กิจกรรมภายใน ด้าน	113.950	82.818	.535	.880
ด้านสิ่ง อำนวยความสะดวก	1. มีร้านสินค้า OTOP ชัดเจน	114.175	84.661	.572	.880
	2. ธนาคารมีจำนวน เพียงพอ	113.975	84.692	.499	.881
	3. กัดเงินสดเพียงพอ	113.975	84.846	.521	.881
	4. จุดแลกเปลี่ยน เงินตรา ต่างประเทศ เพียงพอ	113.875	84.522	.504	.881

ด้าน	ข้อความ	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item - Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
	5. ร้านอาหารและ เครื่องดื่ม	113.700	89.651	.102	.889
	6. โทรศัพท์ สาธารณะ เพียงพอ	113.825	89.738	.059	.892
	7. จุดนั่งพักผ่อน ภายในด่านมี จำนวนเพียงพอ	113.875	90.420	.062	.889
	8. บอร์ดแสดงแผนที่ เพียงพอ	113.900	88.913	.159	.888

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมตั้งแต่เดือนมกราคม – เมษายน 2561 โดยทำหนังสือถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ เป็นต้น เพื่อแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการศึกษาและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวม ข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามทั้งหมด 400 ชุด และได้กลับคืนมาครบทุกชุดคิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ปัญหาและอุปสรรคผู้ประกอบการเดินทางไปยังตลาดการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ตลาดการค้าชายแดนด่านศุลกากรช่องสะง่า ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

(Content Analysis) และตรวจสอบความถูกต้องของวิธีรวบรวมข้อมูลด้วยการวิเคราะห์สามเส้า (Methodological Triangulation) ซึ่งเป็นการใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลหลายรูปแบบเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน โดยไม่ปักใจเชื่อว่าข้อมูลแหล่งใดแหล่งหนึ่งเป็นแหล่งที่เชื่อถือได้ (สุรางค์ จันทวานิช, 2552) โดยในการวิจัยนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่งได้แก่ การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม และการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร

ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Method) พฤติกรรมของผู้เดินทางไปยังตลาดการค้าชายแดนช่องสะง่า จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ด้วยความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายคะแนนตามแนวคิดของ เบสท์ (Best, 1977) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
4.50 - 5.00	มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 - 4.49	มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก
2.50 - 3.49	มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง
1.50 - 2.49	มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.49	มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ปัญหาและอุปสรรคการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านศุลกากรช่องสะงำ สามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเด็น คือ 1) การบังคับใช้กฎหมาย 2) การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ 3) การประสานงานระหว่างไทย-กัมพูชา ดังนี้

1.1 การบังคับใช้กฎหมาย เป็นเรื่องของตัวบทกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อเป็นกฎเกณฑ์ของสังคมให้อยู่ร่วมกันได้ด้วยความสงบเรียบร้อย ซึ่งปัญหาที่พบคือการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เท่าเทียมกัน เนื่องจากเกิดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ในลักษณะของการเรียกรับเงินหรือผลประโยชน์ รวมถึงไม่มีกฎหมายและเงื่อนไขในการป้องกันการเอาเปรียบ

1.2 การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ พบปัญหาเรื่อง “เงินใต้โต๊ะ” จากผู้นำเข้า-ส่งออก เพื่อแลกกับการใช้อำนาจหน้าที่ตีความกำหนดพิกัดอัตราภาษีศุลกากรไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง ทำให้ผู้ประกอบการเสียภาษีน้อยลงหรือไม่ต้องเสียภาษี นอกจากนี้ยังขาดเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านภาษาที่หลากหลายเช่น ภาษากัมพูชา และภาษาอังกฤษ

1.3 การประสานงานระหว่างไทย-กัมพูชา ปัญหาที่พบคือความไม่มั่นคงทางการเมืองของกัมพูชา โดยเฉพาะการดูแลและควบคุมในเรื่องระเบียบพิธีทางศุลกากร และภาษีในฝั่งกัมพูชาไม่ค่อยแน่นอนตามนโยบายของรัฐบาลกัมพูชา

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ที่เดินทางไปยังด่านศุลกากรช่องสะงำ

ตารางที่ 2 ภาพรวมของปัจจัยการพัฒนาด้านบุคลากรของสงฆ์

ปัจจัยการพัฒนาด้านการคำ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
ด้านการคมนาคมและการจราจร	3.62	.457	มาก
ด้านความปลอดภัย	3.72	.463	มาก
ด้านประชาสัมพันธ์	3.65	.407	มาก
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	3.74	.390	มาก
รวม	3.68	.327	มาก

ผลการวิเคราะห์พบว่าภาพรวมของผู้ใช้บริการด้านของสงฆ์มีความคิดเห็นในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า มีความคิดเห็นด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสูงสุด ($\bar{x} = 3.74$) รองลงมาคือด้านความปลอดภัย ($\bar{x} = 3.72$) ด้านประชาสัมพันธ์ ($\bar{x} = 3.65$) และด้านการคมนาคมและการสัญจร ($\bar{x} = 3.62$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 2 สามารถแยกพิจารณาออกเป็นรายด้าน ดังนี้

ตารางที่ 3 ปัจจัยการพัฒนาด้านการคมนาคมและการจราจร

ปัจจัยด้านการคมนาคมและการจราจร	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
1. เส้นทางคมนาคมสู่ท่านมีความสะดวก	3.58	.667	มาก
2. ป้ายจราจรเพื่อบอกเส้นทางเข้าสู่ท่านเข้าใจง่าย	3.70	.600	มาก
3. ช่องทางการเข้า-ออกสะดวก	3.53	.693	มาก
4. สถานที่จอดรถมีเพียงพอ	3.56	.698	มาก
5. จุดจอดรถบัสและรถสาธารณะเพียงพอ	3.65	.646	มาก
6. อัตราการเก็บค่าจอดรถมีความเหมาะสม	3.63	.692	มาก
7. มีป้ายจราจรเพื่อบอกเส้นทางภายในด้าน	3.65	.757	มาก
8. ความกว้างของถนนภายในด้านสะดวก	3.61	.640	มาก
รวม	3.62	.457	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการคมนาคมและการจราจรโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ 3 อันดับแรกเป็นดังนี้ ป้ายจราจรเพื่อบอกเส้นทางเข้าสู่ด่านเข้าใจง่ายมีความคิดเห็นสูงที่สุด ($\bar{x} = 3.70$) รองลงมาคือ จุดจอดรถบัสและรถสาธารณะเพียงพอและมีป้ายจราจรเพื่อบอกเส้นทางภายในด่าน ที่มีค่าความคิดเห็นเท่ากัน ($\bar{x} = 3.65$)

ตารางที่ 4 ปัจจัยด้านความปลอดภัย

ปัจจัยด้านความปลอดภัย	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
1. เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เดินตรวจตรามีจำนวนเพียงพอ	3.70	.681	มาก
2. ตำรวจท่องเที่ยวเพียงพอ	3.68	.655	มาก
3. ที่ตั้งของศูนย์ให้ความช่วยเหลือเห็นได้ชัดเจน	3.73	.674	มาก
4. โครงสร้างอาคารร้านค้าภายในด่านแข็งแรง	3.81	.676	มาก
5. มีอุปกรณ์เครื่องดับเพลิง	3.65	.684	มาก
6. ที่ตั้งของสถานพยาบาลภายในด่านเห็นได้ชัดเจน	3.78	.643	มาก
7. ระบบการจัดการบุคคลเร่ร่อน	3.71	.602	มาก
8. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	3.70	.664	มาก
รวม	3.72	.463	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านความปลอดภัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ 3 อันดับแรกเป็นดังนี้ โครงสร้างอาคารร้านค้าภายในด่านแข็งแรง ($\bar{x} = 3.81$)

รองลงมาคือ ที่ตั้งของสถานพยาบาลภายในด้านเห็นได้ชัดเจน ($\bar{x} = 3.78$) และที่ตั้งของศูนย์ให้ความช่วยเหลือเห็นได้ชัดเจน ($\bar{x} = 3.73$)

ตารางที่ 5 ปัจจัยด้านประชาสัมพันธ์

ปัจจัยด้านประชาสัมพันธ์	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
1. เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลแนะนำศูนย์ประชาสัมพันธ์ เพียงพอ	3.68	.596	มาก
2. เจ้าหน้าที่มีความสามารถทางด้านภาษา ต่างชาติ	3.59	.572	มาก
3. การสืบค้นเว็บไซต์ของด้านเข้าถึงได้ง่าย	3.65	.666	มาก
4. มีแผนที่เพื่อแสดงจุดต่าง ๆ ในด้าน	3.71	.602	มาก
5. มีการจัดทำแผ่นพับของด้าน	3.73	.711	มาก
6. มีการติดตั้งระบบเสียงตามสายในด้าน	3.62	.661	มาก
7. มีตู้แสดงความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยว	3.60	.712	มาก
8. มีลานเอนกประสงค์เพื่อการจัดกิจกรรมภายใน ด้าน	3.64	.746	มาก
รวม	3.65	.407	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านประชาสัมพันธ์รวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายชื่อ 3 อันดับแรกเป็นดังนี้ มีการจัดทำแผ่นพับของด้าน ($\bar{x} = 3.73$) รองลงมาคือ มีแผนที่เพื่อแสดงจุดต่าง ๆ ในด้าน ($\bar{x} = 3.71$) และเจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลแนะนำศูนย์ประชาสัมพันธ์เพียงพอ ($\bar{x} = 3.68$)

ตารางที่ 6 ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
1. มีร้านสินค้า OTOP ชัดเจน	3.63	.636	มาก
2. ธนาคารมีจำนวนเพียงพอ	3.76	.686	มาก
3. ตู้กดเงินสดเพียงพอ	3.75	.650	มาก
4. จุดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศเพียงพอ	3.82	.738	มาก
5. ร้านอาหารและเครื่องดื่ม	3.87	.607	มาก
6. โทรศัพท์สาธารณะเพียงพอ	3.70	.755	มาก
7. จุดนั่งพักผ่อนภายในด้านมีจำนวนเพียงพอ	3.68	.633	มาก
8. บอร์ดแสดงแผนที่เพียงพอ	3.73	.663	มาก
รวม	3.74	.390	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ 3 อันดับแรกเป็นดังนี้ มีร้านอาหารและเครื่องดื่ม ($\bar{x} = 3.87$) รองลงมาคือ มีจุดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศเพียงพอ ($\bar{x} = 3.82$) ธนาคารมีจำนวนเพียงพอ ($\bar{x} = 3.76$)

สรุปการวิจัย

ศักยภาพและแนวทางในการพัฒนาด้านศุลกากรช่องสะง่า สามารถจำแนกได้ดังนี้

1. ด้านการคมนาคมและการจราจรผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เนื่องจากเส้นทางการคมนาคมขนส่งที่มีการจราจรไม่หนาแน่นหรือติดขัด ซึ่งเกิดจากจำนวนผู้เดินทางมาใช้ด้านศุลกากรช่องสะง่ายังมีจำนวนน้อย เพราะเป็นด่านขนาดเล็กที่แยกตัวออกจากด่านช่องจอม ด้วยเหตุนี้จึงทำให้

ปัจจัยทุกรายข้อในด้านนี้ได้รับคะแนนที่สูง ซึ่งถือเป็นแนวโน้มที่ดีที่สามารถแสดงว่าด้านบุคลากรของสงฆ์ยังมีศักยภาพในการรับรองผู้ใช้บริการที่เพิ่มมากขึ้นในอนาคตได้

2. ด้านความปลอดภัยผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะโครงสร้างอาคารร้านค้าภายในตลาดมีความแข็งแรง ปลอดภัย เนื่องจากการก่อสร้างขึ้นใหม่ และมีการแบ่งส่วนที่ตั้งของสถานพยาบาลภายในด้านและศูนย์ให้ความช่วยเหลืออย่างชัดเจน ทำให้ผู้ใช้บริการมีความรู้สึกถึงความมั่นคงและความเป็นระเบียบในการใช้บริการ นอกจากนี้ในด้านยังมีจุดตรวจและเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำหน้าที่เดินตรวจตราอย่างเพียงพอจึงทำให้ผู้ใช้บริการรู้สึกถึงความปลอดภัยมากยิ่งขึ้นประกอบกับขนาดด้านที่ไม่ใหญ่มาก จึงทำให้การดูแลต่าง ๆ เป็นไปได้อย่างทั่วถึง

3. ด้านประชาสัมพันธ์ผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะมีการจัดทำแผ่นพับของด้าน และมีแผนที่เพื่อแสดงจุดต่าง ๆ ในด้านที่เห็นได้อย่างชัดเจน ทำให้ผู้ใช้บริการไม่เกิดความสับสนและเสียเวลาในการใช้บริการ โดยเฉพาะผู้ใช้บริการใหม่ที่จะมีศูนย์ให้ความช่วยเหลือคอยให้คำปรึกษา แต่ปัญหาหลักสำคัญที่พบคือด้านช่องสงฆ์ไม่เป็นที่นิยมในกลุ่มผู้ประกอบการมากนัก รวมถึงการขาดการประชาสัมพันธ์ถึงความพร้อมของการให้บริการในด้านให้ผู้ประกอบการได้รับรู้ สอดคล้องกับกรุงเทพมหานคร (2561) ที่ระบุว่าผู้ประกอบการส่วนมากไม่นิยมใช้ด้านช่องสงฆ์

4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งส่วนใหญ่ที่ได้รับความคิดเห็นสูงเป็นการให้บริการความสะดวกในเชิงธุรกิจ หรือการให้บริการนักท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหารและเครื่องดื่ม จุดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และธนาคาร แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการพัฒนา

ต่อยอดขยายด้านบุคลากรช่องสะงำให้กลายเป็นช่องทางการท่องเที่ยวในอนาคต ซึ่งภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเนื่องจากส่งผลโดยตรงต่อการเติบโตของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ซึ่งเป็นโอกาสที่จะดึงคนให้กลับมาทำงานที่ภูมิลำเนาบ้านเกิดลดปัญหาการกระจายรายได้ที่กระจุกตัวในเมืองหลวง และลดปัญหาชุมชนแออัดสอดคล้องกับ (สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด, มปป.)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการรับรู้ถึงความสะดวกในการใช้ด้านช่องสะงำมากขึ้น อาจจัดทำให้รูปแบบสื่อวิทยุประจำภูมิภาค หรือแจกแผนที่ในด้านช่องจอมซึ่งเป็นด้านข้างเคียงที่มีผู้ใช้บริการเป็นจำนวนมากจนเกิดความล่าช้า

2. ภาครัฐควรหาหนโยบายส่งเสริมหรือกระตุ้นการเติบโตของด้านบุคลากรช่องสะงำ เช่นการลดภาษีสำหรับการจัดตั้งตลาด โดยเฉพาะผู้ประกอบการ SMEs เพื่อให้ด้านมีการเติบโตทางเศรษฐกิจและดึงดูดผู้ค้าให้มาใช้บริการหรือลงทุน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งถัดไป

1. ควรศึกษาการปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินงานที่ทำให้เกิดความล่าช้าและเกิดช่องว่างสำหรับการคอร์รัปชันในการปฏิบัติหน้าที่ของตลาดการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา (ด้านบุคลากรช่องสะงำ) ซึ่งเป็นปัญหาหลักที่ผู้ใช้บริการกล่าวถึง

2. ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาด้านสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐานของด่านศุลกากรช่องสง่าเพื่อรองรับจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้นในอนาคต เนื่องจากถึงแม้ว่าปัจจุบันนี้มีถนนพอเพียงต่อความต้องการแต่ขนาดของถนนยังเป็นขนาดเล็กที่ไม่สามารถรองรับรถบรรทุกสินค้าจำนวนมากได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมการค้าต่างประเทศ. (2561). **สรุปสถานการณ์การค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านปี 2557-2560 (มกราคม-สิงหาคม)**. สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2561 จาก <http://www.dft.go.th/bts/show-detail-ts/ArticleId/10918/-2557-2560-1-2>.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2561). **รุกการค้าชายแดนอีสานใต้ “เมืองใหม่ช่องสง่า” ที่ศรีสะเกษ**. สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2561 จาก <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/791261>.
- ปัญญา วิมลเศรษฐ. (2556). **การค้าชายแดนไทย – กัมพูชา**. สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2561 จาก <http://mis.krirk.ac.th/librarytext/LAW/2556/ปัญญา/>.
- มธุรดา สมัยกุล. (2557). **การพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดน กรณีศึกษาตลาดมิตรภาพชายแดนไทย-กัมพูชา**. วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 25(1), 22-30.
- มนิรัตน์ การรักษ์. (2558). **การพัฒนาตลาดการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษาตลาดการค้าชายแดนช่องจอมจังหวัดสุรินทร์**. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม, 5(1), 35-43.

สำนักงานสถิติ จังหวัดศรีสะเกษ. (2559). **จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทย.**

สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2561 จาก <http://sisaket.nso.go.th/images/pdf/travel/1.1.pdf>.

สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด. (มปป.). **การบรรยาย**

พิเศษเรื่อง “ยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองเศรษฐกิจชายแดนเพื่อ

เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน. สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2561 จาก

www.jpp.moi.go.th/media/files/sisaket.doc.

สุภางค์ จันทวานิช. (2552). **การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ**

(พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Best, J. W. (1977). **Research in Education** (3rd ed). Englewood

Cliffs,. New Jersey: Prentice Hall, Inc.

Krejcie, R. V. & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for

research activities. **Educational and Psychological**

Measurement, 30(3), 608.

